

К. Ю. Сіренко,
аспірант, Чернігівський державний інститут економіки і управління

ТЕНДЕНЦІЇ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ ЛЕГКОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ ЧЕРНІГІВСЬКОГО РЕГІОНУ

К. Syrenko,
graduate student, Chernihiv State Institute of Economics and Management, Chernihiv

INNOVATION DEVELOPMENT TRENDS OF LIGHT INDUSTRY CHERNIHIV REGION

У статті досліджено сучасні тенденції інноваційного розвитку підприємств легкої промисловості (на прикладі Чернігівської області). Наведено всі діючі підприємства галузі Чернігівської області та за допомогою річної фінансової звітності розраховано показники фінансової стійкості та платоспроможності. Виявлено проблеми, що перешкоджають підвищенню їх інноваційної активності. Проведено аналіз джерел фінансування та виявлено основні напрями фінансування інноваційної діяльності. Наведено позитивні та негативні наслідки роботи з використанням давальницької сировини. Вказано основні загрози роботи для підприємств за толінговими угодами. Розроблено пропозиції щодо забезпечення ефективного інноваційного розвитку підприємств легкої промисловості шляхом формування кластерних структур у легкій промисловості, що дозволить об'єднати зусилля всіх підприємств, які беруть участь у виготовленні кінцевої продукції, акумулювати наявні ресурси для забезпечення ефективного інноваційного розвитку підприємств галузі.

This paper researched the current trends of innovative development of light industry (for example, Chernihiv region). Shows the all operating companies within the industry and with the Chernihiv region through the annual financial statements are calculated indicators of financial stability and solvency. The problems that hinder the improvement of their innovation activity. The analysis of funding sources and identifies the main areas of innovation funding. Shows the positive and negative effects of work using raw materials. Shows the main threat for the enterprises under tolling agreements. The proposals to ensure effective innovation development of light industry by forming cluster structures in light industry, which will unite the efforts of all the companies that are participating in the manufacture of final products, to accumulate the resources to ensure effective innovation development of the industry.

Ключові слова: легка промисловість, Чернігівська область, інноваційна діяльність, платоспроможність, фінансова стійкість, кластери, давальницька сировина.

Key words: light industry, Chernigov region, innovation, solvency, financial stability, clusters, commission.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Одним з визначальних чинників структурної перебудови та прискорення економічного зростання є активізація інноваційної діяльності промислових підприємств і перехід на інноваційну модель розвитку. Така модель є підґрунтям економічного зростання. Рушійною силою розвитку стає не тільки саме промислове виробництво, а його базування на новітніх наукових розробках і технологіях.

За таких умов активізація інноваційних процесів на підприємствах вітчизняної легкої промисловості є одним з найважливіших чинників прискорення їх економічного розвитку та ефективного функціонування. Це обумовлено тим, що використання недосконалих, застарілих технологій та висока ціна на продукцію робить підприємства

цієї галузі неконкурентоспроможним. Незважаючи на деяке пожвавлення інноваційних процесів на підприємствах легкої промисловості України, вони все ще здійснюються вкрай в'яло. Інноваційна діяльність як підприємств галузі, так і всього промислового виробництва взагалі, йде дуже повільними темпами [1, с. 252].

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Сучасні проблеми забезпечення модернізації розвитку легкої промисловості розглядаються в працях Т.Л. Мостенської, А.П. Гречан, А.Є. Глинської, М.П. Денисенко, Н.В. Чаленко, І.О. Бланка, А.А. Ковалю, Д.І. Кокуріна, Л.І. Нейкової, В.В. Стадник та ін. Дослідженню теоретичних та практичних питань управління інноваційними про-

Таблиця 1. Кількість підприємств легкої промисловості Чернігівської області, що займаються інноваційною діяльністю (одиниць)

Кількість підприємств легкої промисловості Чернігівської області, що займаються інноваційною діяльністю (одиниць)										
	2007 р.		2009 р.		2010 р.		2011 р.		2012 р.	
	один.	у % до заг. кільк. підп.	один.	у % до заг. кільк. підп.	один.	у % до заг. кільк. підп.	один.	у % до заг. кільк. підп.	один.	у % до заг. кільк. підп.
Легка промисловість України	76	10,5	58	8,5	63	9,8	82	13,3	81	13,6
Легка промисловість регіону	4	12,9	8	33,3	7	29,2	9	39,1	7	30,4
Упровадження нових технологічних процесів легкої промисловості Чернігівської області (процесів)										
	Усього					з них маловідходних, ресурсозберігаючих, безвідходних				
	2007 р.	2009 р.	2010 р.	2011 р.	2012 р.	2007 р.	2009 р.	2010 р.	2011 р.	2012 р.
Легка промисловість України	72	21	27	61	57	13	10	10	16	11
Легка промисловість регіону	5	7	-	-	-	-	-	-	-	-
Освоєння виробництва інноваційних видів продукції на підприємствах легкої промисловості Чернігівської області (одиниць)										
	Освоєно виробництво інноваційних видів									
	машин, устаткування, апаратів, приладів					матеріалів, виробів, продуктів				
	2007 р.	2009 р.	2010 р.	2011 р.	2012 р.	2007 р.	2009 р.	2010 р.	2011 р.	2012 р.
Легка промисловість України	3	2	3	2	5	95	81	87	97	124
Легка промисловість регіону	-	-	-	-	-	6	11	7	4	5
Обсяг реалізованої інноваційної продукції										
	2007 р.		2009 р.		2010 р.		2011 р.		2012 р.	
	тис. грн.	у % до заг. обсягу реал. прод.	тис. грн.	у % до заг. обсягу реал. прод.	тис. грн.	у % до заг. обсягу реал. прод.	тис. грн.	у % до заг. обсягу реал. прод.	тис. грн.	у % до заг. обсягу реал. прод.
Легка промисловість України	148794	3,1	120963,3	2,4	127561	2,2	148515	2,3	189669,9	2,6
Легка промисловість регіону	12701,0	5,1	7800,3	3,0	1609,3	0,5	4279,4	1,3	1234,0	0,4
Реалізація інноваційної продукції за межі України										
	2007 р.		2009 р.		2010 р.		2011 р.		2012 р.	
	тис. грн.	у % до заг. обсягу реал. прод.	тис. грн.	у % до заг. обсягу реал. прод.	тис. грн.	у % до заг. обсягу реал. прод.	тис. грн.	у % до заг. обсягу реал. прод.	тис. грн.	у % до заг. обсягу реал. прод.
Легка промисловість України	40151,9	27,0	60065,1	49,7	39864,6	31,3	78406,8	52,8	82033,2	43,3
Легка промисловість регіону	-	-	291,6	3,7	190,3	11,8	304,0	7,1	313,6	25,4

Джерело: розраховано автором за даними Державної служби статистики України.

цесами присвячені праці таких вчених, як Б. Адамова, Г. Андросук, В. Голиков, Ю. Гохбер, М. Данько, О. Дзьоба, В. Загорський та ін. Основну увагу автори приділяють новим формам активізації інноваційної діяльності в Україні.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. У працях вчених недостатньо уваги приділено дослідженню тенденції інноваційного розвитку підприємств легкої промисловості, визначенню причин їх низької інноваційної активності, системному вирішенню проблем забезпечення інноваційно спрямованого

розвитку як окремих підприємств легкої промисловості, так і всієї галузі.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Метою статті є дослідження сучасних тенденцій інноваційного розвитку підприємств легкої промисловості Чернігівської області, виявлення головних проблем, що перешкоджають їх розвитку, надання практичних рекомендацій щодо активізації інноваційних процесів на підприємствах галузі.

Таблиця 2. Показники інноваційної активності обстежених підприємств легкої промисловості в Україні та Чернігівської області за 2008—2012 рр.

Показники		2008 р.		2009 р.		2010 р.		2011 р.		2012 р.	
		Україна	Чернігівська обл.	Україна	Чернігівська обл.	Україна	Чернігівська обл.	Україна	Чернігівська обл.	Україна	Чернігівська обл.
Загальна кількість обстежених підприємств легкої промисловості		680	28	680	24	642	24	613	23	594	23
Кількість підприємств, що здійснювали інновації	Усього	66	5	58	8	63	7	82	9	81	7
	% загальна кількість обстежених	9,7	17,9	8,5	33,3	9,8	29,2		39,1	13,6	30,4
Розподіл інноваційно активних підприємств за напрямками здійснених інновацій, з них займалися (кількість / % від інноваційно активних)	Внутрішні НДР	9	-	6	-	5	-	6	1	5	-
	Зовнішні НДР	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-
	Придбання машин, обладнання та програмного забезпечення	37	4	37	4	39	4	57	-	51	4
	Інші зовнішні знання	3	-	1	-	2	-	3	8	1	3
	Навчання та підготовку персоналу	8	1	7	4	6	3	11		11	-
	Ринкове запровадження інновацій	4		4		4		4	4	3	-
	Інші	7	-	4	-	4	-	10		9	-
	Усього	39	2	40	1	35	1	42	3	44	3
Кількість підприємств, що реалізували інноваційну продукцію	За межами України	17	1	14	-	11	-	16	1	13	1

Джерело: розраховано автором за даними Державної служби статистики України.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Проаналізуємо інноваційну активність промислових підприємств Чернігівської області у 2008—2012 рр. за розробленою нами методикою, яка ґрунтується на аналізі даних державних статистичних спостережень і передбачає дослідження питомого внеску регіону в розвиток промисловості країни за напрямками інноваційної діяльності та іншими інформативними показниками.

У таблиці 1 наведено для порівняння основні показники інноваційної діяльності підприємств легкої промисловості України та Чернігівської області. Як бачимо з таблиці, за аналізований період кількість інноваційно активних підприємств галузі зростає (81 од. в 2012 р. порівняно з 76 од. в 2007 р.) разом зі зростанням кількості підприємств регіону (7 од. в 2012 р. порівняно з 4 од. в 2007 р.).

Більшість підприємств (60—70%) віддає перевагу придбанню і впровадженню машин, обладнання та програмного забезпечення, що сприяє швидшому одержанню прибутку (табл. 2). У 2012 р. у Чернігівській області суттєво зменшився обсяг реалізованої інноваційної продукції в 2012 р. на 11467 тис. грн. порівняно з 2007 роком та на 3045,4 тис. грн. порівняно з 2011 р. З огляду на це доцільно розробити національні й галузеві програми, які спрямовані на підвищення конкуренто- та експортоспроможності промислових підприємств і, зокрема передбачають проведення необхідних заходів на регіональному рівні.

Основним результатом інноваційної діяльності підприємств легкої промисловості є освоєння інноваційних видів продукції, впровадження нових прогресивних технологічних процесів, придбання нових технологій.

Згідно з даними таблиці 1 підприємства Чернігівщини, які освоїли інноваційні види продуктів, матеріалів, виробів відрізняються незначним коливанням по роках. В 2012 році їх частка становила 4,0% (або це 5 од.) всього підприємств галузі порівняно з 13,5% (11 од.) в 2009 р. та 6,3% (6 од.) в 2007 р.

Розглянемо специфіку функціонування та тенденції інноваційного розвитку підприємств легкої промисловості на прикладі підприємств Чернігівської області, приділивши увагу дослідженню реального стану зазначених підприємств регіону, визначенню особливостей та закономірностей їх інноваційної діяльності.

Чернігівська область має низку потужних підприємств-виробників товарів легкої промисловості. Ця галузь представлена підприємствами:

— текстильної підгалузі та пошиття одягу:

ТОВ "Чернігіввонна-Плюс"; ЗАТ "Камвольно-суконна компанія "Чексіл"; СТОВ "Агрольон"; Семенівська філія ТОВ "Українська лляна компанія плюс"; ВАТ "Куликівський льонозавод"; ТОВ "Киселівський льонозавод"; ТОВ "Льон Полісся"; ДП "Рескі-льон"; ТОВ "Олстас-льон" Корюківка; ВАТ "Н.-Сіверський льонозавод"; Н.-Сіверська бавовняна ткацька фабрика;

ЗАТ виробничо-торгове підприємство художніх виробів "Ярославна"; ТОВ фабрика "Деснянка"; ТОВ спортивний клуб "Динамо-Олімп"; ВАТ "Прилуцька панчівна фабрика ім. 8 Березня";

— виробництво шкіри, галантерейних виробів із шкіри та взуття ЗАТ "Вербена" м. Прилуки; ЗАТ "Чернігівська взуттєва фабрика "Берегиня"; ЗАТ "Семенівська

Таблиця 3. Аналіз фінансового стану підприємств легкої промисловості Чернігівської області за 2008—2012 рр.

Рік	Показники фінансової стійкості					Показники платоспроможності		
	K1	K2	K3	K4	K5	K6	K7	K8
ПАТ "ТК СТИЛЬ"								
2008	0,07	1,07	0,92	-0,02	13,0	0,03	0,62	0,37
2009	0,06	1,05	0,94	0,001	16,7	0,21	1,01	0,42
2010	0,10	1,10	0,90	-0,03	9,42	0,01	0,65	0,44
2011	0,13	1,13	0,87	-0,05	7,28	0	0,60	0,53
2012	0,2	1,2	0,8	-0,17	4,1	0,001	0,28	0,14
ПАТ "Камвольно-суконна компанія "ЧЕКІЛ"								
2008	-6,61	-5,61	-0,17	3,50	-0,15	0,012	1,46	0,61
2009	0,42	2,01	0,49	-0,63	0,98	0,007	0,65	0,20
2010	1,16	2,16	0,46	-0,74	0,85	0,001	0,37	-1,06
2011	1,44	2,44	0,40	-1,02	0,70	0,004	0,30	0,08
2012	1,77	2,77	0,36	-1,30	0,56	0,0004	0,68	0,19
ПАТ "Чернігівська взуттєва фабрика "БЕРЕГІНЯ"								
2008	0,93	1,79	0,55	1,44	1,26	0,40	3,48	1,62
2009	0,56	1,46	0,68	0,59	2,15	0,21	3,64	0,92
2010	0,70	1,63	0,61	0,63	3,76	0,02	2,12	0,65
2011	0,67	1,51	0,66	0,68	1,94	0,05	2,45	0,68
2012	0,66	1,52	1,52	0,69	4,37	0,04	4,22	0,77
ПАТ виробничо-торгова фірма "СІВЕРЯНКА"								
2008	1,59	2,56	0,38	0,13	0,63	0,02	1,09	0,82
2009	1,53	2,49	0,40	0,16	0,66	0,07	1,20	0,83
2010	2,44	3,34	0,29	-0,23	0,42	0,0001	0,99	0,61
2011	6,07	6,58	0,15	-1,16	0,17	0,06	0,79	0,22
2012	-106,6	-105,6	-0,009	29,23	-0,009	0,01	0,74	0,45
ПАТ "КОЗЕЛЕЦЬКИЙ ЛЬОНОЗАВОД"								
2008	0,07	1,07	0,92	-0,05	13,0	0,04	0,31	0,18
2009	0,21	1,12	0,89	-0,10	8,23	0,007	0,23	0,12
2010	0,21	1,21	0,82	-0,17	4,66	0,007	0,40	0,30
2011	0,29	1,29	0,77	0,25	3,40	0,05	0,32	0,24
2012	0,38	1,38	0,72	-0,36	2,26	0,006	0,18	0,13
ПАТ Виробничо-торговецьке підприємство художніх виробів "ЯРОСЛАВНА"								
2008	0,05	1,05	0,95	0,77	19,68	2,38	16,3	5,91
2009	0,24	1,22	0,81	0,82	4,44	0,10	4,67	1,90
2010	1,62	2,47	0,40	0,25	0,67	0,004	1,17	0,39
2011	0,63	1,59	0,62	0,46	1,68	0,01	1,79	0,69
2012	1,76	1,76	0,56	0,64	2,31	0,004	1,48	0,52

Джерело: розраховано та складено автором на основі фінансової звітності.

ка взуттєва фабрика"; філія ТОВ підприємства "Ла Кастелана" [2];

— виробництво готового одягу, хутра:

Сосницьке виробничо-торгівельне підприємство; ЗАТ виробничо-торгова фірма "Сіверянка"; Чернігівське учбово-виробниче підприємство українського товариства глухих; підприємство Чернігівської виправної колонії №44 УДДУ з виконання покарань; ЗАТ "Прилуцька швейна фабрика"; ЗАТ виробниче швейно-взуттєве об'єднання "Дісі-Ніжинка"; ВАТ "Чернігівська швейна фабрика "Елегант"; ЗАТ "Прилучанка"; ПП "ТК-Стиль"; ЗАТ "Еліта" м. Сосниця; Прилуцька колективна виробничо-торгова фабрика головних уборів "Корона"; ТОВ "Форм стиль"; ТОВ "Укратекс".

В області є сировинна база для розвитку вовняної та лляної промисловості. До вовняно-промислового підкомплексу належать виробництво вовни та шерсті, їх первинна обробка, виробництво вовняних тканин, пряжі та готових виробів. Головним виробником є тонкорунне і напівтонкорунне вівчарство. Основні постачальники вовни промисловим підприємствам — степові області України. Розміщення вовняної промисловості орієнтується на сировину і споживача [3].

Виробництво лляних тканин ґрунтується на використанні льоноволокна, що виробляють льонозаводи, розташовані в областях Полісся та Прикарпаття (Житомирська, Рівненська, Чернігівська, Львівська області) [4]. Перед тим, як перейти до виявлення тенденцій інноваційного розвитку підприємств легкої промисловості Чернігівсь-

кої області, доцільно провести короткий фінансовий аналіз діючих підприємств галузі (вибраних випадковим способом). Результати аналізу наведено у таблиці 3.

Умовні позначки:

— K1 — коефіцієнт співвідношення залучених та власних коштів. Норматив-1

— K2 — коефіцієнт фінансової залежності. Норматив < 2 [5, с. 138];

— K3 — коефіцієнт автономії. Норматив > 0,5;

— K4 — коефіцієнт маневреності власних коштів. Норматив > 0,1 [6, с. 279];

— K5 — коефіцієнт фінансової стабільності або коефіцієнт фінансування. Норматив > 0,1;

— K6 — коефіцієнт абсолютної ліквідності. Норматив 0,2—0,35 [6, с. 256];

— K7 — коефіцієнт поточної ліквідності або коефіцієнт покриття. Норм. > 1;

— K8 — коефіцієнт швидкої ліквідності. Норматив ≥ 1 [5, с. 139].

ПАТ "ТК СТИЛЬ" спеціалізується на виробництві верхнього одягу та оптовій торгівлі ним. Як свідчать дані таблиці 2 показники фінансової стійкості знаходяться на нормі, але підприємство має недостатню спроможність погашати свої поточні зобов'язання тільки за рахунок грошових коштів. Коефіцієнт маневреності власних коштів (K4) має від'ємне значення протягом років, що свідчить про недостатність власних коштів для формування оборотних активів і як наслідок — дефіцит власних оборотних коштів. З усіх витрат на інновації підприємство вит-

ратило кошти на придбання машин, обладнання та програмного забезпечення в загальній сумі 14 тис. грн. Фінансування здійснювалось тільки за власні кошти.

У 2014 році підприємство планує продовжити діяльність по виготовленню та реалізації швейних виробів. Збільшення обсягів планується за рахунок придбання окремих машин.

ПАТ "Камвольно-суконна компанія "ЧЕКСІЛ" — одна із найбільших у Європі виробників чистововняних і напіввовняних тканин для пошиття одягу, має 23 тисячі акціонерів та випускає 2 мільйони погонних метрів тканин у рік. Розташоване на території Новозаводського району Чернігова поряд із заводом синтетичного волокна Товариство спеціалізується на прядінні текстильних волокон; ткацькому виробництві; оздобленні текстильних виробів; виробництві нетканки текстильних матеріалів та виробів з них, крім одягу; оптовій торгівлі текстильними товарами; наданням в оренду інших машин, устаткування, та товарів. Середньооблікова чисельність штатних працівників за 2012 рік 682 чол.

Товариство "Чексіл" експортує 80% тканин. У 2005—2008 роках компанія провела повне переоснащення апаратно-прядильного (суконного) ланцюга. Завезли велику кількість повністю скомплектованого обладнання з Італії та освоїли всі ці технології. "Чексіл" виробляє тканину для таких відомих фірм, як "Зара" (Іспанія), "Бенетон" (Італія). На сьогоднішній день, підприємство знаходиться в пошуку інвестора для залучення інвестицій з метою покращення свого фінансово-економічного стану та підвищення конкурентоспроможності товарів на ринках збуту.

Новацією для КСК "Чексіл" стало створення індустріального парку, що включає в себе здачу в оренду 50% площ з наданням всіх умов для негайного відкриття бізнесу, а саме: готові мережі, прохідна, охорона, пожежна безпека, опалення, освітлення. І на сьогодні на даній території працюють уже 40 підприємств. Загалом, здають 10 гектарів виробничих, складських та офісних площ. Товариство здійснює діяльність на основі принципів самофінансування та самоокупності. Водночас підприємство немає достатнього власного капіталу, в наслідок чого виникає необхідність залучення кредитних коштів. Товариство протягом останніх років не було задіяне в інноваційній діяльності та не витрачали кошти на інновації. Негативним є той факт, що протягом останніх років підприємство в достатній мірі не має власного оборотного капіталу, в наслідок чого не може скористатися вигідними комерційними можливостями, що виникають, і це обмежує свободу дій керівництва.

ПАТ "Чернігівська взуттєва фабрика "Берегиня" вважається лідером з виробництва дитячого взуття в Україні. Товариство працює з 5 постачальниками, які займають більше 10% у загальному обсязі постачальників. Товариство реалізується в Україні, експортуються до Россії, Грузії, Канади, Білорусії та ін. Працює на давальницькій сировині. Тканини для взуття постачає Польща, Турція, гума — Чехія. Конкуренти — дитяче взуття із Китаю. Загалом усі показники фінансової стійкості та платоспроможності відповідають нормативним значенням окрім коефіцієнта абсолютної ліквідності (К6), що є значно нижчим від норми. Але за цим показником не можна відразу робити негативні висновки про можливість підприємства негайно погасити свої борги, тому що малоімовірно, щоб всі кредитори підприємства одночасно пред'явили б йому свої вимоги. Товариство працює за рахунок власних коштів. У разі необхідності товариство залучає для забезпечення своєї діяльності кредити банків.

Товариство протягом 2010—2012 рр. було задіяне в інноваційній діяльності, де витрачали кошти на придбання машин, обладнання та програмного забезпечення (за виключенням витрат на обладнання для НДР) в сумі 1013 тис. грн., фінансування здійснювалось за власні кошти.

ПАТ виробничо-торгова фірма "СІВЕРЯНКА" спеціалізується на випуску форменого одягу для державних і військових служб, а також випускає чоловічий та жіночий одяг широкого асортименту. На виробничих ділянках використовується сучасне європейське обладнання: "Дюркоп-Адлер АГ", "Джукі". Замовниками продукції фірми, протягом багатьох років, є Міністерство оборони України, СБУ, МВС України, МНС України, Чорнобильська, Рівненська, Південноукраїнська АЕС, ВАТ "Чернігівавтодеталь", АТ "КривавоГАЗ" та багато інших.

Дані проведенних розрахунків в таблиці 3 свідчать про високий рівень залежності підприємства від зовнішніх джерел фінансування. Коефіцієнт автономії (К3) має від'ємне значення, що говорить про відсутність власних фінансових ресурсів на підприємстві. На данному підприємстві фактично немає власного капіталу (К1): ми говоримо про його дефіцит. Для розвитку виробництва, обнови виробничих потужностей та поповнення обігових коштів підприємство використовує довгострокове та короткострокове кредитування. Товариство не займається ні внутрішніми, зовнішніми науково-дослідними розробками, ні організаційними, маркетинговими інноваціями, окрім витрачання коштів на придбання машин та обладнання, програмного забезпечення на суму 219,4 тис. грн., за власний рахунок.

ПАТ "Козелецький льонозавод" спеціалізується на підготованні та прядіння текстильних волокон, вирощуванні зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур. Основними послугами є надання в оренду виробничих площ. Кількість виробленої продукції напряму залежить від сезонних змін, а саме: від обсягів сезонного споживання костробрикету та урожайності льоноволокна у регіоні. Основними споживачами продукції Товариства є фізичні та юридичні особи, що мають місцезнаходження у Козелецькому районі. Виробництво костробрикету має попит у населення. Джерелом сировини є продукт від виробництва льоноволокна, що придбається Товариством у виробників льоноволокна за ринковими цінами. Впровадження нових технологій по виробництву льоноволокна не здійснюється. Основною проблемою у діяльності емітента є відсутність сучасних засобів виробництва та сировини. Фінансовий стан Товариства свідчить про дефіцит власних оборотних коштів (від'ємне значення коефіцієнта маневреності власного капіталу (К4) з 2008 по 2012 рр.) Інноваційна діяльність підприємством взагалі не здійснювалась.

ПАТ "Виробничо-торговецьке підприємство художніх виробів "ЯРОСЛАВНА" займається виробництвом текстилю, галантеєрейних виробів, рушників, постільної білизни, сценічних костюмів для художніх колективів, сорочок та блуз з державною символікою. Асортимент продукції постійно змінюється. Оновлюється новими моделями, вишивками. В основному випускають вироби з орнаментом саме Чернігівського регіону, але іноді, якщо є спеціальні замовлення, можуть випускати продукцію і з елементами вишивки інших областей і навіть національностей.

Основні споживачі продукції: Філармонійний центр, відділ культури облдержадміністрації, сільради області. Фабрика напряму працює з фірмою "Текстиль — контакт" (Київ) та Житомирським льонокомбінатом. Закуповує різного виду льон: тонкі для блуз і чоловічих сорочок, щільніші — для скатертин. Але так склалася ситуація, що Житомир скуповує льон в Білорусії і перепродує даній

фабриці, тому що на сьогоднішній день льон в Україні практично не виробляється.

Фінансування діяльності здійснюється за рахунок власного капіталу та залучених коштів (попередніх оплат покупців). "ЯРОСЛАВНА" ПрАТ ВТПХВ постійно проводить власні розробки та впроваджуються інновації у виробництво продукції, стосовно дизайну та оформлення, що не має аналогів на вітчизняному ринку та є конкурентоспроможною у порівнянні з продукцією іноземного виробництва.

ВИСНОВКИ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗРОБОК

Таким чином, можна зробити висновок, що інноваційна активність підприємств легкої промисловості Чернігівської області є дуже низькою, хоча саме інновації забезпечують вихід на лідируючі позиції та підвищення конкурентоспроможності. Досліджені нами підприємства або взагалі не були задіяні в інноваційній діяльності, або проводили її з витрачання власних коштів на придбання машин, обладнання та програмного забезпечення.

Треба відмітити, що сьогодні одним з факторів, що суттєво впливають на інноваційну діяльність підприємств легкої промисловості, є робота за толінговими угодами. Виробництво готової продукції з давальницької сировини, іменовано в діловому обороті, як "толінгові операції" (від англійського слова "Tolling"), що дослівно означає оплату за послуги з переробки давальницької сировини цією ж сировиною [7, с. 587], отримало поширення у світовій економічній практиці й визнано Світовою організацією торгівлі (СОТ) у якості однієї з форм міжнародного поділу праці. Протягом останніх років більшість підприємств галузі працювали за контрактами з провідними фірмами Західної Європи та США. Робота з давальницькою сировиною створює можливості вижити для багатьох підприємств. Водночас, у толінгу приховані певні небезпеки. Насамперед, вони полягають у відсутності потреби самим піклуватися про конкурентоспроможність своєї продукції, у відсутності стимулів до самостійної розробки нових видів продукції та впровадженні інновацій.

Таким чином, відбувається експлуатація ресурсу вітчизняних підприємств легкої промисловості із звуженням можливостей до модернізації виробництва [1, с. 257]. Крім того, до негативних наслідків роботи з використанням давальницької сировини можна віднести: низький рівень рентабельності діяльності, зростання зносу устаткування і машин у зв'язку із високою інтенсивністю їх використання. Разом з тим є й позитивні наслідки: придбання нових технологій, використання сучасних моделей, отримання досвіду технології виготовлення продукції, яка відповідає світовим стандартам. Істотний вплив на інноваційну діяльність досліджуваних підприємств справляє також наявність недобросовісної конкуренції на внутрішньому ринку. Цей тип конкуренції є негативним за своїми наслідками для інноваційної діяльності, оскільки фінансово знекровлює підприємства легкої промисловості, витісняючи їх з ринку, і тим самим, зменшуючи ресурсні можливості для нововведень.

Отже, незважаючи на негативні тенденції, які є відображенням загального становища легкої промисловості регіону, зазначені підприємства мають усі підстави для ефективного розвитку інноваційної діяльності, впровадження нових методів та інструментів стимулювання інноваційної активності, пошуку нових шляхів реалізації свого інноваційного потенціалу.

На нашу думку, підприємства легкої промисловості мають потенціал для технологічного прориву та виходу на самодостатній сталий розвиток, але для цього необхідна наявність сировинного, кадрового, фінансового забезпечення. На жаль, розраховувати вітчизняним товаро-

виробникам, перш за все, прийдеться на власні кошти, бо ймовірність залучення необхідних коштів за рахунок коштів іноземних інвесторів або коштів держбюджету досить мізерна. За цих обставин доцільним вважаємо формування кластерних структур у легкої промисловості, що дозволить акумулювати наявні ресурси, зусилля підприємств, уряду на забезпечення ефективного інноваційного розвитку підприємств галузі. Крім того, це дозволить об'єднати зусилля всіх підприємств, які беруть участь у виготовленні кінцевої продукції, що надасть можливість зробити акцент не тільки на внутрішньому потенціалі складових кластеру, а й на можливостях їх синергетичної взаємодії, й, як наслідок, сприятиме активізації інноваційної діяльності підприємств легкої промисловості.

Література:

1. Маєвська О.О. Сучасні тенденції інноваційного розвитку підприємств легкої промисловості / О.О. Маєвська / Вісник соціально-економічних досліджень. — 2011. — № 3 (43). — С. 252—258.
2. Офіційний веб-сайт Чернігівська обласна державна адміністрація [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://chernigivstat.gov.ua>
3. Офіційний веб-сайт Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
4. Офіційний веб-сайт Україна сьогодні. Каталог провідних підприємств України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://rada.com.ua/>
5. Ізмайлова К.В. Фінансовий аналіз: навч. посіб. / К.В. Ізмайлова. — К.: МАУП, 2000. — 152 с.
6. Коваленко Л.О., Ремньова Л.М. Фінансовий менеджмент: навч. посіб. — 2-ге вид., перероб. і доп. — К.: Знання, 2005. — 485 с.
7. Великий тлумачний словник сучасної української мови: 250 тис. слів / [Укл. і голов. ред. В.Т. Бусел]. — К.; Ірпінь: ВТФ "Перун", 2005. — 1728 с.
8. Офіційний веб-сайт Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

References:

1. Maievs'ka O.O. (2011), "Suchasni tendentsii innovatsijnoho rozvytku pidpriemstv lehkoj promyslovosti", Visnyk sotsial'no-ekonomichnykh doslidzhen', vol. 3 (43), pp. 252—258.
2. Chernihivs'ka oblasna derzhavna administratsiia (2012), "Perelik pidpriemstv lehkoj promyslovosti Chernihivs'koj oblasti", available at: <http://chernigivstat.gov.ua> (Accessed 12 sichen' 2013).
3. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy (2012), "Naukova ta innovatsijna diial'nist' v Ukraini", available at: <http://www.ukrstat.gov.ua> (Accessed 26 serpnia 2013).
4. Ukraina s'ohodni (2013), "Kataloh providnykh pidpriemstv Ukrainy", available at: <http://rada.com.ua> (Accessed 5 liutoho 2013).
5. Izmajlova, K.V. (2000), Finansovyj analiz [Financial Analysis], MAUP, Kyiv, Ukraine.
6. Kovalenko, L.O. Remn'ova, L.M. (2005), Finansovyj menedzhment [Financial Management], 2nd ed, Znannia, Kyiv, Ukraine.
7. Busel, V.T. (2005), Velykyj tлумачnyj slovnyk suchasnoj ukrains'koi movy: 250 tys. sliv [Great Dictionary of Modern Ukrainian: 250 thousand words], VTF "Perun", Kyiv, Ukraine.
8. State Statistics Committee of Ukraine (2014), Statistical information, available at: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (Accessed 28 Feb 2014).

Стаття надійшла до редакції 11.02.2014 р.